

Ivan KARAMARKOVIĆ,
glavni direktor Ratarsko-sjemenarskog poslovnog saveza

Program proizvodnje šećerne repe za 1960. godinu

Proizvodnja šećerne repe, kao industrijske sirovine u našoj zemlji, stara je koliko i naše šećerane. U tih 50—70 godina, koliko traje ta proizvodnja, površine su se kretale u okvirima zahtjeva industrije. Međutim, bilo je godina, kada su ugovorene relativno velike površine, a industrija je ipak na kraju radila sa 30—50% svoga normalnog kapaciteta.

POVRŠINE I PROIZVODNJA ŠEĆERNE REPE U NRH.

Godina	Ha	q/ha	Ukupna proizvodnja u t.	
			šećerne repe	šećera
1947—1956	21.800	125,0	273.000 (15%)	40.950
1957	20.600	254,0	522.000 (14%)	73.080
1958	19.600	227,7	446.000 (14,6%)	65.116
1959	23.309	274,0	638.500 (13,8%)	88.044
1960-plan	22.250	320,0	712.000 (14%)	99.680
1960-plan (šećeranama)	20.200	325,0	707.000	

Doduše, u ovom pregledu uzeta je u obzir samo proizvodnja šećerne repe na području NRH. Istovremeno su tvornice šećera (Osijek, Branjin Vrh i Županja) ugovarale u drugim republikama čak i znatne površine (od 6—14.000 ha), jer nije bilo moguće proizvesti dovoljno šećerne repe u NRH. Neosporna je činjenica da sve do 1959., količine šećerne repe proizvedene u NRH., nisu zadovoljavale kapacitete industrije, koji se kreću negdje između 600—700.000 tona repe za preradu u kampanji od cca 120—135 dana. Ali je točno i to, da su prinosi šećerne repe, u zadnjih 25—30 godina, bili u opadanju. Tek od 1957., kada je učinjen prvi veliki skok — počinje nagli porast prinosa po 1 ha.

Taj nagli skok nije samo rezultat povoljnih klimatskih prilika, nego je on pretežnim dijelom rezultat višegodišnje smišljene i organizirane aktivnosti na unapređenju poljoprivredne proizvodnje uopće, a šećerne repe napose. Nije potrebno iznositi historijat razvoja ove cjelokupne borbe, nego ga spominjemo samo radi toga, da prisjetimo one, koji još uvijek vole operirati t. zv. »sretnim slučajem«, »povoljnom godinom« i sl., a zaboravljaju, da je u ranijem periodu bilo mnogo više povoljnih godina i »sreće« — pa su ipak prinosi bili na začelju ljestvice evropskih zemalja. Prema tome, koliko god je pogrešno zanositi se rezultatima, toliko je negativno osporavati prave razloge tim rezultatima.

Proizvodnja, a i potrošnja šećera u FNRJ., još uvijek znatno zaostaje za potrebama jednog višeg životnog standarda. Ona će možda 1959. godine dostići mogućnost

od cca 15—16 kg šećera po stanovniku, a istovremeno ta potrošnja u razvijenim zemljama iznosi čak 45—60 kg po stanovniku. Nacionalni dohodak, pa prema tome i prihodi stanovništva rastu vrlo brzo — a potrošnja šećera se mora povećavati barem tim tempom, a možda čak i brže. Međutim, ta potrošnja je do sada ograničavana nedovoljnom proizvodnjom i potrebom relativno velikog uvoza.

Budući još uvijek ne proizvodimo dovoljno, nije se ukazala potreba za reviziju prodajne cijene šećera, ali i to pitanje će jednog dana morati doći na red.

Mi danas možemo ne samo dovoljno, nego i znatno previše proizvoditi šećerne repe — previše zato, jer su kapaciteti industrije šećera i zastarjeli i premali, a o novima se i suviše dugo raspravlja i sporo se gradi.

Mi možemo proizvesti repe dovoljno, u prvom redu zbog toga, što su shvaćanja o toj sirovini ipak drugačija, nego su bila ranije. Dok je ranije vladalo mišljenje (i to vrlo čvrsto, a na osnovu toga i takav odnos) da je za šećeranu dobra samo ona repa, koja daje prinos od 170—200 q/ha, jer da samo takav prinos daje povoljnu digestiju (od 15—18%). Danas vlada mišljenje da moramo dati maksimalno moguću proizvodnju šećera po 1 ha, jer imamo malo površina.

Zakoni ekonomike učinili su svoje i ovdje. Proizvodnju šećerne repe učiniti visoko rentabilnom, a istovremeno ozbiljnije ne dirati u cijenu, moguće je postići samo povećanjem prinosa po ha. Zato nije ni čudo, da je prinos u 1959. veći za 120% od prosjeka 1947—56 (od 125 na 274 q/ha). Zahvaljujući sve široj primjeni odgovarajuće agrotehnike porastom prinosa, nije u istoj proporciji opadala digestija, nego naprotiv, ona se obično odražavala gotovo na istom nivou. Na taj način smo uspjeli više nego udvostručiti proizvodnju šećera po 1 ha.

Osim toga, izborom najboljih sorata i kvalitetnim sjemenom, pravilnom agrotehnikom i pravovaljanom zaštitom, digestija čak praktički ne treba da opada, nego da se drži na približno istom nivou, bez obzira da li je prinos bio 200, 400 ili 600 q/ha.

Teoretski pa i praktički mi smo ove rezultate dobili onog momenta, kad smo imali dva ravnopravna partnera: proizvođača sirovine i prerađivača. Ravnopravni su postali onog momenta, kada su mogli ravnopravno raspravljati o svojim međusobnim odnosima. Među te odnose svakako spada i briga za povećanje proizvodnje, za očuvanje kvaliteta i t. d. Normalno je da takvu brigu vodi proizvođač, odnosno socijalistička privredna organizacija. Iako sredenje tih odnosa ima još čitav niz neriješenih i otvorenih pitanja, ipak je u osnovi riješeno sve ono glavno, a što je najvažnije, imamo i sistem i metod kako da riješimo još preostale probleme.

Dakle, po sadašnjem stanju u NRH. možemo zasijati najviše 20.000 ha šećerne repe. Od toga dolazi na socijalističkom sektoru cca 12.000 ha, što znači da za razne oblike kooperacije otpada svega 8.000 ha. Kažem svega 8.000 zbog toga, što smo 1959. imali 11. 400 ha na privatnom sektoru. Ali, ni to nije mali posao. Doduše za 12.000 ha socijalističkog sektora se smatra, da će se primijeniti najpovoljnija agrotehnika, te da će se postići maksimum mogućeg prinosa. Na osnovu dosadašnjih saznanja i rezultata postignutih u praksi na već značajnijim površinama, možemo se nadati, da bi na socijalističkom sektoru mogla biti ostvarena proizvodnja od cca 500 q/ha ili ukupno 600.000 tona.

Na privatnom sektoru, ako se u akciji postigne barem očekivani kvalitet, trebalo bi ostvariti cca 300 q/ha ili ukupno 240.000 tona. Istina je da je ovo ukupno za cca 10—12% više od kapaciteta tvornica, ali treba računati s time, da izvjesne površine, možda iz objektivnih razloga ne budu zasijane, da će izvjesne površine propasti, ili znatno podbaciti u prinosu i t. d., pa je radi toga plan ipak realno postavljen.

Nije predmet ovog izlaganja o kojim faktorima treba voditi računa i kakvu agrotehniku i zaštitu treba primijeniti, da bi se postigli prinosi ne samo 500 nego i 1.000 q/ha. Za nas je od prvorazrednog značaja da se dosadašnja iskustva i saznanja prošire na sva socijalistička gospodarstva, da njima ovladaju stotine naših poljoprivrednih stručnjaka i da u granicama mogućnosti disciplinirano primjenjuju ta saznanja — svaki u svojim prilikama i prema konkretnim potrebama. Prema tome, na socijalističkim gospodarstvima stvar je u rukama samih kolektiva i rukovodstava, jer bitka za visoku i kvalitetnu proizvodnju mora istovremno biti i bitka za najjeftiniju i najrentabilniju proizvodnju. Po dosadašnjem razvoju proizvodnje na socijalističkim gospodarstvima, očekujemo da će se stvarno postići maksimum, koji se uopće može postići.

Znatno veći problem za nas predstavlja onih 8.000 ha na privatnom sektoru. Očigledno je, da naši seljaci danas na veliko traže razne mašinske usluge, a osobito u osnovnoj obradi tla. Ti su zahtjevi toliki, da im obzirom na raspoložive traktore, možemo samo djelomično udovoljiti. Ne smijemo zaboraviti da su takvi zahtjevi ne samo za površine pod repom, nego i za kukuruz i ostale kulture. Kada znamo, da ne ćemo moći na tih 8.000 ha pružiti u cijelosti mašinske usluge, moramo znati što je moguće učiniti, da bi se i raspoloživim seljačkim sredstvima postigao maksimum. Na to pitanje dat će odgovor poljoprivredna služba, koja će neprekidno i najuže surađivati s poljoprivrednim zadrugama.

8.000 ha na privatnom sektoru, to znači istovremeno ugovarati sa 12—15.000 proizvođača. Ta brojka je imponantna i treba vrlo mnogo napora, da bi se taj broj proizvođača organizaciono obuhvatio na način, kojim bi se postigao najveći efekat prenošenja nauke i iskustva u praksu. Mi smo već ranije imali izvjesnih rezultata u organiziranju proizvođača u razne ogranke i specijalizirana udruženja. Svakako da bi u ovoj prilici takva ili slična organizacija bila od prvorazrednog značaja, jer ne treba zaboraviti, da postići cca 300 q/ha u prosjeku na privatnom sektoru, nije baš jednostavno.

Sve ovo, i još niz drugih pitanja, potrebno je rješavati već od sada, jer naš daljnji program za 1961. a i dalje, predviđa povećanje proizvodnje repe na 30.000 ha sa cca 1.800.000 tona repe, što će omogućiti proizvodnju 250—260.000 tona šećera, a to znači da će samo proizvodnja u NRH. omogućiti potrošnju šećera od cca 12—14 kg po stanovniku FNRJ. Naravno, proizvodit će se onoliko repe, koliko će se moći preraditi. Zato je, od velikog značaja i hitno rješenje pitanja izgradnje novih tvornica. Mi to s punim pravom možemo postaviti, jer je nepobitno dokazano, da sirovinu možemo i znamo proizvesti, da ćemo ju pri normalnom i ekonomskom odnosu cijena i osiguravati, pa onda i ne vidimo razloga za odugovlačenje realizacije toga programa, tim više, što se još uvijek uvoze znatne količine šećera, da bi se zadovoljila rastuća potrošnja.

Zato je izvršenje programa u cijelosti ovisno o skladnom djelovanju svih faktora, koji svojim angažiranjem mogu olakšati i ubrzati rad i pridonijeti boljem kvalitetu rada.